

Pia Mäkinen

Rolf Achrén- Veneentekijän sydän

PIA MÄKINEN

ROLF ACHRÉN-VEENEENTEKIJÄN SYDÄN

Tämä kirja on saanut Suomen tietokirjailijat ry:n apurahan josta esitän lämpimät kiitokseni.

Nokialla huhtikuussa 2022

Tietokirjailija Pia Mäkinen

© 2022 Pia Mäkinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4926-5

Johdanto

”Tee laivasi kauniiksi katsella. Silloin kelpolliset miehet tulevat luoksesi ja laiva saa hyvän miehistön, Valmista laivasi lähtöön kun kesä saapuu. Purjehdi kesän parhaana aikana. Pidä laivan köysistö aina sellaisessa kunnossa, että siihen voi luottaa. Äläkä purjehdi enää syksyn tullen, jos suinkin voit jäädä maihin.”

Näin neuvoi norjalainen kuningas poikaansa.

Tämä kirja kertoo veneentekijä Rolf Achrénista, hänen elämästään ja siitä miten hänestä tuli veneentekijä. Tämä kirja kertoo myös veneentekijän sydäimestä, veneestä sekä veneilystä.

Kuten tulemme näkemään, hyvät välineet, taito ja kokemus ovat veneilyssä tarpeen.

Vene on usein omistajansa suuri ylpeys. Se saa usein upean nimen: Anaconda I, Anaconda II, Anaconda III, Anaconda IV, La Mare, ”Lamari”, Joutsen, Meriratsu.

”Vesilläliikkujalle Suomi on aikamoinen paratiisi, koskaan ei tarvitse kaukaa ulkoiluvesiä hakea. Suomessa on monipuolinen rannikko ja saaristo sekä laajat sisävesialueet. Uutta nähtävää riittää runsaasti.

Veneily ja purjehdus tarjoavat kolmena vuodenaikana mahtavia luontokokemuksia, reilusti raitista ilmaa ja liikuntaa keskellä Suomen kauneinta ja muuttuvaa luontoa. Vesillä liikkumisen voi aloittaa suojaisilta vesiltä ja siirtyä kokemuksen kartuttua laajemmille vesialueille.

Veneilyssä tärkeimmät turvallisuusvarusteet ovat veneilijän terve järki ja harkintakyky, sillä usein veneillessä liikutaan melko kaukana sivistyksestä. Vastuu veneestä ja siinä olevien henkilöiden turvallisuudesta kuuluu veneen päällikkönä toimivalle ja sen omistajalle tai haltijalle.

Myös veneen on oltava turvallinen, ja siinä pitää olla pakolliset turvallisuusvarusteet, kuten pelastusliivit, aivot tai mela, ankkuri köysineen, tyhjennysväline, hätäkatkaisin, hätämerkinantovälineet ja veneen moottorin koosta riippuen sammutin sekä riittävästi polttoainetta. Veneen säännöllinen katsastus auttaa edistämään sen turvallisuutta.

Muistathan myös, että vesillä on viisainta kulkea aina päihteettömästi!

Erilaiset vesistöt ja muuttuvat sääolosuhteet asettavat vaatimuksia sekä veneilijälle että kalustolle. Merialueet ja suuret järvenselät voivat kauniinakin kesäpäivänä muuttua hetkessä haastaviksi. Niillä onkin turvallisinta liikkua riittävän merikelpoisilla aluksilla, kun taas pienemmille vesialueille riittävät pienemmätkin paatit.

Vanhempien tehtävä on pitää silmällä lapsia, mutta myös tähystää ja rantautua. Silloin keskitytään hetkeksi muualle ja lasten tehtävänä on pitää visusti silmällä itseään, että muistaa toimia niin kuin on käsketty.

Kuva: Mäntän tehtaat , kotiseudun elinvoiman ja sivistyksen lähde.

Varsinkin pidemmällä veneily- ja purjehdusretkillä ennakkosuunnittelu on tärkeää. Ota huomioon muun muassa käytettävissä oleva aika ja kalusto, vallitseva säätila ja sopivien satamien sijainti. Suunnitelma saattaa luonnollisesti muuttua matkan varrella, mutta se luo kuitenkin suuntaviivat tulevalle seikkailulle.

Vesillä sään vaihtelut havaitsee ja kokee huomattavasti arkielämää voimakkaammin. Tuulinen ja sateinen iltapäivä voi hetkessä muuttua huikaisevan kauniiksi ja tyyneksi auringonlaskuksi.

Vesillä liikkuminen edellyttääkin liikkujalta aktiivista säätilan ja -ennusteiden seuraamista. Huonoon keliin ei kannata lähteä, mutta sinne voi kuitenkin joutua, joten retki- ja reittisuunnittelulle kannattaa varata aikaa!

Veneiden septitankkeja ei saa tyhjentää suoraan vesistöön, vaan tankki tyhjennetään imutyhjennysasemalla.

Viherympäristö vaikuttaa myönteisesti ihmisen terveyteen. Uusimmat tutkimukset osoittavat, että myös "sinisellä" ympäristöllä (meri, järvet ja joet) on merkittävä rooli ihmisen hyvinvoinnin kannalta.

Vesillä liikkuminen vähentää stressiä. Pääset nauttimaan raittiista ilmasta ja kokemaan tervettä fyysistä rasitusta.” (Lähde: Metsähallitus)

Kun köydet irtoavat rannasta, on suunta kohti pientä tai suurempaa seikkailua!

Kauniina kesäpäivinä kannattaa mukaan varata kunnon eväät!

Kuva: Isä, pappa Erik Rudolf Achrén

Kuva: Rolf Achrén kuusi- tai seitsemänvuotiaana, noin kesä 1958. Rolfin isä, "pappa" on jo ostanut 1942 välirauhan aikana ensimmäisen veneensä, "Lamarin", La Maren runkovalmiina ja rakenteli siitä edelleen. Merimiespuku Rolfilla oli kouluasuna koulussa. Rolf sai ohjata venettä Keurusselälle mökille mentäessä.

Lapsuus 50-60-luku

Rolf Achrén syntyi Mäntän teollisuukauppalassa seitsemänhenkiseen perheeseen, kotiin jossa asui omassa huoneessaan myös mummu. Rolfilla oli kaksi vanhempaa veljeä ja yksi vanhempi ja yksi nuorempi sisko. Mummu osallistui lastenhoitoon ja kotiaskareisiin.

Achrén-nimestä tiedetään suvussa olleen monenlaisia kirjoitusmuotoja reilun 300 vuoden aikana ja vuonna 2022 se kirjoitetaan Achrén.

Mäntän kauppala (myöhemmin kaupunki) sijaitsee Pirkanmaalla Keuruun reitin varrella Keurusselän ja Kuoreveden välisellä kannaksella Mäntänkosken partaalla, Hämeen läänissä ja Ruoveden kihlakunnassa. Mänttä on erotettu omaksi kunnaksi Vilppulasta 1922, kauppala vuodesta 1948. Vuonna 1962 oli Mäntän kaupalassa asukkaita 6841 henkeä. Teollisuuslaitoksista keskeisin oli G.A.Serlachiuksen selluloosa- ja paperitehdas. Nykyään kaupunki tunnetaan Mänttä-Vilppulana.

Rolfista tuli melkein itsestään erinomainen veneilijä koska he asuivat vain kivenheiton päässä rannasta ja hän tottui jo lapsena veneisiin. Vesillä liikkuminen kävi perheeltä luonnostaan.

Rolf tykkäsi liikkua soutuveneellä. Keurusselällä heidän kesämökkkinsä sijaitsi Riihisaarella. Kaikki lapsuutensa juhannukset Rolf vietti siellä ja kesät muutenkin.

”Hänen sinisissä silmissään aina Keurusselän hohteen nään!”

Kulkuvälineenä soutuvene on ikivanha. Soutuveneet ovat tekniikan edistyessä kehittyneet soutulaivoiksi, joita esimerkiksi roomalaiset, kiinalaiset ja viikingit käyttivät kauppa- ja sotaretkillään.

Suomalaisella soutuveneellä on kaksi päämuotoa, hämäläis- ja savolaismalli.

Hämäläinen vene on korkealaitaisempi ja suuntavakaampi. Sen airot ovat usein mitoitettu siten, että pyyryt menevät vedossa ristiin, jotta vetoon saadaan enemmän voimaa. Savolainen vene on matalampi ja herkempi kääntää ja sopii erinomaisesti pienvesille niin kalastus- kuin retkeilymielessäkin.

Puista soutuvenettä veistettäessä on tärkeää löytää metsästä aluksi kunnon kokkapuu keulavantaaksi. Puuvene muotoutuu tämän ympärille.

Nykyään tosin kokkapuukin tehdään valmiista puutavarasta.

Vanhoja veneenrakentajia on harvassa. Nykyään kansalaisopistot pitävät veneenrakennuskursseja. Nykyisin kuitenkin lasikuituiset ja alumiiniset soutuveneet ovat paljon yleisempiä kuin puiset.

Vesillä sään vaihtelut havaitsee ja kokee huomattavasti arkielämää voimakkaammin.

Tuulinen ja sateinen iltapäivä voi hetkessä muuttua huikaisevan kauniiksi ja tyyneksi auringonlaskuksi.

Vesillä liikkuminen edellyttääkin liikkujalta aktiivista säätilan ja -ennusteiden seuraamista. Huonoon keliin ei kannata lähteä, mutta sinne voi kuitenkin joutua, joten retki- ja reittisuunnittelulle kannattaa varata aikaa!

Veneilijöiden tulee aina kunnioittaa sekä hyviä merimiestapoja että herkkää luontoa. Siksi veneily vaatii paitsi oikeat välineet, myös osaamista, ymmärrystä ja tervettä asennetta.

Kuva: Auringonkiloa järvimaisemassa

Pappa oli G.A. Serlachiuksen tehtaan rakennusosastolla rakennusmestarina piirtämässä ja mamma opettajana yhtiön ammattikoulussa.

Pehmopaperi oli G.A.Serlachiuksen Mäntän tehtaiden erikoistuote.

Tämän työpaikan varassa elivät lähes kaikki Mänttäläiset, osa Vilppulalaisia ja Kuorevesiläisiä.

G.A.Serlachius OY:llä oli laaja sosiaalinen ohjelma. Tehdas ylläpiti pesulaa, saunoja, tenniskenttiä, asuntoja, puutarhaa, urheilukenttää, torvisoittokuntaa, Mäntän Klubia, sairastupaa ja muuta.

"Yhtiö", jolla nimellä kansa tehdasta nimitti, tuki seurakunnan ja kauppalan toimintaa runsain lahjoituksin, edisti kulttuuria ja taidetta ja vaikutti voimakkaasti liikenneolojen parantamiseksi.

Rolfin lapsuudenkodin pihassa oli sauna ja liiterirakennus varastotiloineen ja siinä oli iso veneverstaas, jossa pappa rakensi puuveneitä. Talven ajaksi papan vene tuotiin aina traktorilla pihan takana olevaan katokseen.

Pihassa oli kaivo, iso pihlaja ruusupensaita ja sireeni. Tontti oli sen verran iso, että siinä oli mahdollisuus pitää pientä kasvimaata. Nurmikko ajettiin aina ruohonleikkurilla ja käytävien reunat siistittiin lapiolla ja kuokalla.

Talon yläkerrassa oli 2h+k asunto jossa asui kangaskauppias E. Laine perheineen. Asuinkerrokseen kuului yksiö omalla sisäänkäynnillä ja siellä asui herttainen mummeli joka hoiti nakkikioskia iltaisin Mäntän keskustassa.

Kellarikerroksessa oli takahuone+keittiö jossa asui sokea korituolientekijä vaimoineen.

Keittiön lattissa oli keskellä luukku josta pääsi sen alapuolella olevaan maakuoppaan jota sanottiin komeasti ruokakellariksi ja sieltä pääsi kätevästi muihin varastotiloihin. Sen pelottavampaa paikkaa ei lapselle ollut.

Rolfia ei kuitenkaan lainkaan se pelottanut. Päinvastoin, kerran poikien kanssa lanttuvarkaissa ollessaan Rolf juoksi ystäviensä kanssa metsien kautta kellariin piiloon ystäviensä kanssa kun maanomistaja yllätti heidät. Lantut oli jo ehditty kuoria väärinpäin olevalla polkupyörällä, sen pinnojen välissä.

Yhtiön pehtoori kysyi Rolfin mammalta että onko poikia tullut tännepäin ja minne he menivät mutta mamma ei joko tiennyt koko asiasta tai ei ollut tietävinään sillä hän vastasi ettei: "ketään ole näkynyt."

Rakennuksessa oli tämä avoin kellari jossa pidettiin perunat ja juurekset.

Keittiössä oli länteen aukeavan ikkunan edessä karkea pirtinpöytä ja kaksi penkkiä. Puuhella sijaitsi huoneen etelään antavan seinän vasemmassa nurkassa olevan palomuurin kupeessa.

Ulko-oven puoleisella seinällä oli puulaatikko ja ruokakomero. Siellä säilytettiin myös perheen astioita ja muita ruokailuvälineitä.

Keittiö oli siten hyvin varustettu, että siinä oli puuhellan lisäksi suuri leivinuuni. Uunissa oli mahdollista leipoa leivät kotona ja tehdä monipuolisia laatikkoruokia. Ruoka oli aivan tavallista kotiruokaa, Rolf yritti vielä pitää itsensä laihana, atleetin näköisenä.

Luonteeltaan hän oli hieman ujo, tarkkailijaluonne.

Nurkassa seisoj vanha ahkerassa käytössä oleva rukki. Samalle seinälle ripustettiin ulkovaatteet.

Ovi kamariin meni hellan vierestä oikealta puolen.

Sähkövalo talossa jo oli mutta vesi pumpattiin pihakaivosta kellarin käytävällä olevalla isolla käsipumpulla. Samoin laskiämpäriin kerääntyneet jätteet heitettiin pihassa olevan saunan takana olevaan avotunkioon.

Tunkio keräsi hajullaan rottia ja niitä seikkaili joskus keskellä pihaakin aiheuttaen kauhua lapsissa. Olipa niinkin isoja , ettei kissakaan uskaltanut hyökätä niiden kimppuun, vaan pakeni paikalta. Rolfia eivät rotat pelottaneet vaan joka talossa oli pojilla ilmakot. Ilmakolla Rolf antoi kyytiä niin rotille kuin räkättirastaillekin, joista oli suurta haittaa marjanviljelylle.

Keittiön hellaa vastapäässä olevassa nurkkauksessa oli pyöreä kattoon asti ylettyvä puulämmitteinen uuni. Näistä huonekaluista huone tulikin aivan täyteen niin, että vain keskelle jäi pieni kulkutila.

Pelkästään halkoja tarvittiin vuotuisen lämmitykseen ja keittiön hellaan noin kahdeksan mottia. Ne kaikki oli pilkottava pieniksi käsisahalla ja kirveellä. Toisaalta ankara työ piti yllä hyvää urheilukuntoa. Rolf yritti käyttää sitä tietoisesti jonkinlaisena valmentautumistapana tekemällä työt mahdollisimman tehokkaasti.

GAS-yhtiön ehtojen mukaisesti talon omistajalla tuli olla kolmet vuokralaiset. Yläkerrassa oli kaksi hellahuonetta, joissa oli vuokralaiset. Kolmas vuokralainen asui alakerran kulmahuoneessa.

Alueen sosiaaliset palvelut kehittyivät nopeasti. Kauppa- ja kerhorakennus rakennettiin jo 1947 ja samana vuonna otettiin käyttöön Keurusselän rantaan rakennettu sauna.

Oli kioski, parturi ja uimaranta jonka uimakoulusta valmistui uimamaistereita sekä seurakunnan pyhäkoulu. Jokaisella kunniastaan kiinni pitävällä miehellä oli oma moottorivene ja katiska rannassa.

Sotavuosina ja monta vuotta sen jälkeenkin oli pulaa kaikesta. Erityisesti elintarvikkeet olivat kortilla.

Kevyen työn tekijän leipäkorttiannos oli vain 250 g jauhoja, suurimoita tai näkkileipää päivässä. Leipäviljan kulutus oli mitoitettu keskimäärin 175 kiloon asukasta kohden vuodessa.

Näin pienet määrät eivät tahtoneet mitenkään riittää jokapäiväiseen elämiseen. Lasten aliravitsemustilat olivat yleisiä. Kouluissa jouduttiin antamaan kaikille lapsille kerran päivässä lusikallinen kalanmaksaöljyä vitamiinipuutteen torjumiseksi.

Ihmiset viljelivät vihanneksia ja perunaa tonteillaan ja vuoraamillaan maatilkuilla. Mustan pörssin kauppa kukoisti (harmaan talouden muoto).

Onnellisessa asemassa olivat ne, joilla oli auttamishaluisia sukulaisia maalla. Rolfin lapsuuden aikaan elämä oli jo mennyt sodasta eteenpäin ja elämä parempaa.

Rolf muistelee:

”Ostettiin radio ja uusittiin huonekaluja. Mamma ja tytöt lähtivät joukolla Tampereelle. Heidät siellä vaetetettiin, ostettiin rannekellot, kengät ja paljon muuta tarpeellista. Minäkin sain tuliaisina uudet päällyshousut.”

”Koulun aikana voitin kaksi kertaa raittiuskilpajoituksessa kirjapalkinnon.”

”Ei ollut nuorisotiloja, koulun pellolla pelattiin pesäpalloa, kaikki ikäluokat olivat mukana.”

Kirja kertoo mänttäläispojan kasvuympäristöstä 1950- ja 60-luvuilla. Suomi on nousemassa sodan jälkeisestä jälleenrakennuksesta ja sotakorvauksista kohti kehittyvää eurooppalaista valtiota. Koulutus on ainoa voimavara eteenpäin pyrkivällä valtiolla.

Lapset saavat leikkien myötä tutustua yhteistyöhön ja yhdessä tekemiseen. Kehittyvä yhteiskunta luo uudenlaisia työpaikkoja teollisuuteen ja palveluammatteihin.

Työnteon ohella alkaa harrastustoimintakin yleistyä pikku hiljaa. Rolf saa kotonaan oppia veneenrakennusta, josta on tulossa hänen oma mieliharrastuksensa.

Kirjoittajien tekstit sisältävät käsiteltävien aikakausien faktoihin perustuvaa kerrontaa, niihin liittyviä fiktiivisiä osioita, runollisia ilmaisutapoja sekä kansallisromanttista kerrontaa.

Tee laivasi kauniiksi katsella. Silloin kelvolliset miehet tulevat luoksesi ja laiva saa hyvän miehistön, Valmista laivasi lähtöön kun kesä saapuu. Purjehdi kesän parhaana aikana. Pidä laivan köysistö aina sellaisessa kunnossa, että siihen voi luottaa. Äläkä purjehdi enää syksyn tullen, jos suinkin voit jäädä maihin.